

Eduskunnan Sivistysvaliokunnalle
E 61/2023 vp

Lausuntopyyntö 30.1.2024

Lausunto Valtioneuvoston selvityksestä: : Euroopan komission ehdotus neuvoston suositukseksi Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua Valtioneuvoston selvityksestä koskien Euroopan komission ehdotusta neuvoston suositukseksi Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Yleistä

Yleisesti ottaen **pidämme komission ehdotusta neuvoston suositukseksi hyvin tärkeänä ja ajankohtaisena ottaen huomioon laskeneet korkeakouluopiskelijoiden liikkuvuusluvut Suomessa**. Erityisesti amk-opiskelijoiden liikkuvuusluvut ovat pudonneet radikaalisti, ja vuonna 2022 pitkäkestoisten ulkomaanjaksojen (yli 3kk) määrä oli vain alle puolet siitä, mitä vuonna 2016. Pitkäkestoisten liikkuvuusjaksojen määrä alkoi vähentyä vuodesta 2016, jolloin hallitus päätti muun muassa leikkauksista opintotukeen sekä korkeakouluopintojen maksimitukiaikaan. Koska laskusuhdanne oli selkeä jo ennen koronapandemiaa, **olisi Suomessa syytä tarkastella laajasti niin paikallisella kuin kansallisella ja Euroopan tasolla, mitä konkreettisia toimia liikkuvuusjaksojen määrän lisäämiseksi voidaan tehdä**.

Näin ollen näemme erityisen hyvänä komission ehdotuksen kehittää jäsenmaille toimintasuunnitelmat osaamisen liikkuvuuden lisäämiseksi. 25%:n liikkuvuustavoite korkeakoulusta valmistuvien keskuudessa on kunnianhimoinen, mutta kannatettava.

Suositus jäsenmaille kehittää toimintasuunnitelmat vuosille 2025-2030

Pidämme tärkeänä, että Suomi kannattaa jäsenmaiden toimintasuunnitelmien laatimista osaamisen liikkuvuuden lisäämiseksi. Tämä on nähdäksemme hyvin oleellista, sillä EU-tasolla voidaan vaikuttaa vain rajallisesti liikkuvuusjaksojen lisäämiseksi Erasmus+ -ohjelman kautta. SAMOK näkee, että **Suomen tulisi pitää**

esillä opiskelijoiden ja nuorten osallistumista näiden toimintasuunnitelmien valmisteluun. Toimintasuunnitelmissa tulisi laatia toimenpiteitä liikkuvuusjaksojen lisäämiseksi sekä paikalliselle tasolle korkeakouluihin että kansalliselle tasolle. SAMOK ja SYL ovat syksyllä 2023 ehdottaneet liikkuvuusjaksojen lisäämiseksi useita toimenpiteitä, joista lisää [ohjelmassamme: SAMOKin ja SYLin keinot liikkuvuusjaksojen määrän lisäämiseksi](#).

Liikkuvuusjakso osana tutkintoa

Näemme erittäin tärkeänä, että Suomi edistää aktiivisesti ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukua sekä sitä, että jokaiseen korkeakoulututkintoon mahdollistetaan kansainvälistymisjakso sisältäen opiskelijavaihto- tai harjoittelujakson ulkomailla. Tällä hetkellä eri alojen opiskelijat Suomessa ovat tässä hyvin eriarvoisessa asemassa, ja joillakin aloilla liikkuvuusjakson sisällyttäminen tutkintoon on hyvin vaikeaa. Useissa ammattikorkeakouluissa on myös ohjeistettu, ettei opiskelijaa saa lähettää liikkuvuusjaksolle, mikäli opintopistevaatimukset tämän myötä ylittävät tietyn tason. Nähdäksemme monessa korkeakoulussa ulkomaan liikkuvuusjaksolle lähtö on näin tehty opiskelijalle hyvin vaikeaksi. Näin ollen **edellä mainittujen haasteiden ratkaiseminen tulisikin tuoda laadittavien kansallisen toimintasuunnitelman keskiöön.**

SAMOK näkee, että opiskelijoiden liikkuvuusjaksojen määrän laskuun vaikuttavat merkittävästi myös opiskelijoiden paineet valmistua määräajassa ja saada opintolainahyvitys. Opiskelijoiden lainakanta on kasvanut viime vuosina huomattavasti. Näin ollen ratkaisuna olemme ehdottaneet ulkomaan liikkuvuusjakson määrittämistä hyväksyttäväksi syyksi pidentää opintolainahyvitykseen oikeuttavaa opiskeluaikaa. Seuraavan kerran korkeakoulujen rahoitusmallia uudistettaessa korkeakouluja tulee myös paremmin ohjata kansainvälisyyteen panostamiseen, esimerkiksi tuomalla rahoitusmalliin takaisin liikkuvuusjaksojen määrä. Ehdotamme näiden toimenpiteiden sisällyttämistä kansalliseen toimintasuunnitelmaan.

Aliedustettujen ryhmien osallisuuden lisääminen

Tavoite siitä, että 20% kaikista liikkuvuusjakson suorittaneista tulisi olla henkilöitä, joilla on vähemmän mahdollisuuksia osallistua liikkuvuusjaksoille, on nähdäksemme hyvä ja **kannustaa jäsenmaita kehittämään konkreettisempia keinoja inklusiivisuuden lisäämiseksi.** SAMOK näkeekin, että Suomessa (ja muissa jäsenmaissa) tulee selvittää mahdollisuuksia tilastoida aliedustettujen ryhmien (kuten perheellisten) sekä opiskelijoiden, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia (kuten vammaiset ja toimintarajoitteiset opiskelijat) osallistumista Erasmus+ -ohjelmaan. Pidemmällä aikavälillä tulee asettaa kansalliset tavoitteet näiden ryhmien osallistumisesta ohjelmaan, sekä luoda kohdennettuja toimia tavoitteiden

saavuttamiseksi. Lisäksi opiskelijoiden, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia sekä aliedustettujen ryhmien Erasmus+ -tukea tulee korottaa.

Erasmus+ -ohjelman ja eurooppalaisten korkeakouluallianssien kehittäminen

Komission ehdotuksessa todetaan komission tukevan suosituksen toimeenpanoa kehittämällä muun muassa Erasmus+ ja eurooppalaisten korkeakouluallianssien työkaluja. **SAMOK näkee erittäin tervetulleena komission esityksessä mainitun Erasmus ambassodor -toiminnan pilotoimisen.** SAMOK on esittänyt tällaisen toiminnan perustamista joko kansallisesti tai EU-tasolla. Nähdäksemme toiminnalla olisi paremmat edellytykset onnistua Erasmus+ -ohjelman alla, jolloin myös toiminnan rahoitus olisi turvattu.

SAMOK on myös yhdessä muiden Euroopan opiskelijajärjestöjen kanssa ehdottanut **Students at Risk -ohjelman perustamista osaksi Erasmus+ -ohjelmaa.** Students at Risk -apurahajärjestelmä tukisi sotaa, poliittista väkivaltaa ja vainoa pakenevia opiskelijoita, joilta on evätty oikeus korkeakouluopintoihin lähtömaassaan. Jokaisella opiskelijalla tulisi olla mahdollisuus jatkaa opintojaan turvallisesti ja valmistua korkeakoulusta jossakin EU-maassa. Tähän mennessä kansallisia Students at Risk -järjestelmiä ollaan hajanaisesti käynnistetty muutamissa EU-maissa. Nähdäksemme keskitetyllä EU-tason ohjelmalla olisi kuitenkin paremmat edellytykset taata ohjelmatyön suunnitelmallisuus ja vakaa rahoitus.

Komission ehdotuksessa todetaan myös komission edistävän **yhteistä eurooppalaista tutkintoa.** SAMOK suhtautuu varauksellisesti eurooppalaisen tutkinnon kehittämiseen. On edelleen epäselvää, mitä komissio tarkoittaa yhteisillä eurooppalaisilla tutkinnoilla, ja mikä niiden lisäarvo olisi verrattuna nykyiseen verkostojen toimintaan. Suomessa korkeakoulututkintoon johtava koulutus voidaan järjestää jo nyt kansainvälisenä yhteistyönä. Tutkintoon johtava koulutus voidaan järjestää myös yhteen tai useampaan tutkintoon johtavana koulutuksena yhdessä yhden tai useamman suomalaisen tai ulkomaisen yliopiston/ammattikorkeakoulun kanssa. SAMOK näkeekin, että painopiste tulee olla eri järjestelmien välisen yhteentoimivuuden kehittämisessä. **Paras ratkaisu on kehittää nimenomaan lisä korkeakoulujen myöntämään tutkintoon,** eikä niin, että eurooppalainen tutkinto korvaisi korkeakoulujen myöntämät tutkinnot.

Muut huomiot

Näemme, että **Suomen tulisi sisällyttää kantaansa liikkuvuuden tuottama lisäarvo yksilön henkilökohtaiselle kehitykselle.** Suomen kanta korostaa kansainvälisten liikkuvuuskokemusten tuottamaa hyötyä erityisesti työelämän näkökulmasta, mutta nähdäksemme kansainvälisyysosaamisella on suuri merkitys myös esimerkiksi yksilön henkilökohtaiselle kehittymiselle, liikkuvuusjakson jälkeiselle opiskelulle sekä ymmärrykselle eri kulttuureita kohtaan.

Helsingissä 7.2.2024

Lauri Kujala
Puheenjohtaja

Vellu Taskila
Toiminnanjohtaja

Lisätietoja:

Roosa Veijola
Eurooppapolitiikan ja kansainvälisten asioiden asiantuntija
roosa.veijola@samok.fi
050 389 1012